

UDK 711.4-167:711.2(497.12)
711.14(497.12)

TEŽNJE URBANEGA RAZVOJA IN NAMENSKA RABA POVRŠIN

Pavle MIHEVC⁺

IZVLEČEK

Načrtovanje celovitega družbenega razvoja je tesno povezano z načrtovanjem in izvajanjem načrtovanja v prostoru. Kmetijska in gozdna zemljišča so najboljše deli prostora. Rastoče potrebe po vedno novih površinah za razvoj neagrarnih dejavnosti sprožajo neskladja med porabniki prostora in narekujejo doslednejše načrtovanje ter izvajanje sprejetih planov.

V sestavku smo zato želeli opozoriti na obsežnost potrebnega strokovnega dela v procesu priprave družbenega plana. Izpostavili smo ključne probleme, ki nakazujejo spremembe v izrabi prostora in otežujejo načrtovanje. Povzeli smo tudi vsebinske elemente in postopek razvrščanja namenske rabe zemljišč ter še nerešena in še vedno neodgovorjena planersko pomembna vprašanja.

ABSTRACT

Summary Planning of the societal development is tightly linked to spatial planning and its implementation. Agricultural and forest lands cover the largest proportion of our country. The growing needs for new surfaces for the development of the nonagricultural activities are causing the dispropotions among the land users and call for a more consequent planning and implementation of the accepted plans.

In our contribution we intend to emphasize the extent of the needed professional work in the preparation phase of the societal plan. The basic problems, regarding the changes in the land use and its planning were shown.

UVOD

Načrtovanje družbenega razvoja je tesno povezano s skladnim družbenoekonomskim, socialnim in prostorskim razvojem. Osrednje cilje tega razvoja v prostoru je mogoče strniti v naslednje teze:

- Namenska uporaba prostora mora biti usklajena med vsemi uporabniki; vsak del prostora mora prevzeti določeno funkcijo, upreti se je treba nenačrtovani izrabi prostora in uveljavljanju interesov posameznikov ter ožjih skupin pred družbenimi.
- Skrb za proizvodnjo hrane, energije, pridobivanje surovin, izvoz proizvodov in storitev ter izkoriščanje naravnih virov (npr. kmetijskih zemljišč) naj postanejo prednostne naloge.

⁺ Dipl.geograf, višji raziskovalni sodelavec
Urbanistični inštitut SR Slovenije

- Ravnanje z dobrinami splošnega pomena in varovanje človekovega okolja mora postati načrtovano.
- Policentrični sistem omrežja naselij moramo sprejeti kot osnovo za načrtovanje prostorske razmestitve prebivalstva, proizvodnje, opremljenosti.
- V procesu samoupravnega planiranja moramo močneje uveljaviti vlogo krajevnih skupnosti (KS) kot osnovnega nosilca planiranja.
- Poskrbeti moramo za socialno varstvo vseh prebivalcev in zmanjševati socialne razlike.
- Povečati moramo delovno storilnost proizvodnosti dela in zagotoviti rast življenjske ravni.

V družbenih planih imajo načrtovane rešitve najbolj konkreten izraz v načrtovanju izrabe prostora. Zato je racionalna uporaba prostora eden od temeljnih pogojev celovitega družbenega razvoja.

S prispevkom želimo odpreti problematiko načrtovanja uporabe prostora in to pokazati tako, kakršno srečujemo v praksi. Med drugim želimo opozoriti na pomen, obseg, vzroke in posledice procesa urbanizacije. Presenetljivo je, da kljub pogosti tudi javni polemiki o pomembnosti urbanizacije v vseh njenih oblikah tej tematiki ni posvečena odgovarjajoča strokovna pozornost. Nadalje želimo opozoriti na prostorsko pomembne probleme in dileme, na katere zadevajo pripravljalci strokovnih osnov za prostorske dele družbenih planov.

Vzpodbuditi tudi hočemo k iskanju skupne strokovne, medsektorske in z nosilci planiranja dogovrjene poti za opredeljevanje skladne rabe prostora v prihodnosti.

Težišče prispevka želimo usmeriti na prostorsko najbousežnejši kompleks kmetijskih in gozdnih površin in odnos le-teh do vsega, kar označujemo z izrazom urbani razvoj.

Med izhodišči za razmišljanje o vlogi kmetijskega in gozdnega prostora kot sestavine celovitega družbenega (tudi prostorskega) planiranja je spoznanje, da je razpoložljivo zemljišče omejena danost in da moramo le to vrednotiti kot sestavni del celotnega prostora. Pomembno je tudi, da je ljudi, potencialnih porabnikov prostora vedno več. Novi prebivalci se vključno z večino novih neagrarnih dejavnosti koncentrirajo prav na površinah, pomembnih za kmetijsko izrabo. To spoznanje še posebno izpostavljamo ob znanih konfliktnih območjih na robovih vseh urbanih aglomeracij.

Na pomembnost prostorskega načrtovanja kot sestavine družbenega planiranja opozarjajo tudi posledice, ki jih povzročata proces deagrarnizacije in depopulacije v prostoru. Pomembna postaja ocena sposobnosti razpoložljivih zemljišč za samoskrbo in ocena potrebnega števila kmečkega prebivalstva (čisti kmet, polkmet), ki bo ohranjeno kmetijsko zemljo obdeloval.

Pomembno postaja tudi spoznanje, da je preveč samo načelnih zavarovanj. Potrebno bo pogosto nasprotujoče si interese npr. med območji, ki so namenjena industriji, infrastrukturi, poselitvi itd. in proizvodno zmogljivostjo teh zemljišč podrobno primerjati in usklajevati.

Osnovne razvojne značilnosti

Med utemeljitvami za večjo pozornost podeželju in s tem kmetijstvu in gozdarstvu, ki z večjim delom tega prostora gospodarja, je tudi obseg kmetijskega in gozdnega prostora ter število ruralnega prebivalstva. Dejstvo, da je v Slove-

niji izredno močna takoimenovana "prikrita urbanizacija", onemogoča zanesljiv odgovor na vprašanje, kaj vse je podeželsko prebivalstvo in prostor. Po izračunu dr. Vrišerja^{+/} (1.1972) je živel na podeželju leta 1971 še 58,3% vseh prebivalcev.

Pomembni so kazalci o razvoju urbanizacije. Na območju SR Slovenije ugotovljamo samosvoj, nezaželeni trend, ki ga označujejo naslednje ugotovitve:

- Postopno praznimo (ali demografsko miruje) 3000 slovenskih naselij.
- V SR Sloveniji je približno 200 vseh stopenj "centralnih" naselij, okoli katerih se v večji ali manjši meri koncentrira 60% vsega prebivalstva.
- Ugotovljamo, da je za Slovenijo značilna "razložena koncentracija" na dobri tretjini predvsem ravninskega (kotlinskega) prostora.
- Delež kmečkega prebivalstva (kot kazalec stopnje urbanizacije) upada še posebno v ruralnih območjih (v SRS od 20,3% - 197. leta na 17,2% - 1976. leta in po oceni za 1980 na okoli 15,0%).
- V 35 naseljih z nad 5000 prebivalci je živel leta 1977 samo 622.654 ali 33,8% vseh prebivalcev in 1981. leta že 888.309 ali 47,1%.
- Število prebivalcev in površin - ocena po naseljih (opravljena v študiji "Procesi urbanizacije v SRS, I. faza - UI SRS 1978, Ljubljana) daje 1977. leta sledečo podobo:
 - . območjem rasti pripada: 57,7% vsega prebivalstva, 34,7 vseh površin in 34,4 kmetijskih površin
 - . območjem stagnacije: 24,4% prebivalcev, 32,8 % kmetijskih površin
 - . območjem upadanja prebivalstva: 17,9% prebivalcev, 32,5 vseh in 36,2 kmetijskih površin.
- Število prebivalcev, ki živi v naseljih s trendom rasti, je znašalo 1977. leta 1.084.053. V upadajočih naseljih, še vedno živi 401.242 prebivalcev in v naseljih demografskega "mirovanja", nadaljnjih 353.611 prebivalcev.

Analize prebivalstvenih gibanj (1961-1971) potrjujejo stalno rast števila vsega prebivalstva v ravninskem in nižinskem svetu od 64,4% leta 1961 na 68,3% v letu 1971. Število prebivalcev neravninskih naselij se je zmanjšalo za 17.084, medtem ko je število prebivalcev v ravninskih območjih v istem obdobju porastlo za 155.436 prebivalcev. Zato bomo morali biti pozorni na dvoje spoznanj, ki bistveno posegajo v izrabo prostora:

1. Proces oblikovanja območij "razložene koncentracije" na preobsežnih ravninskih (kotlinskih) primestnih območjih je rezultat naše kratkovidnosti in potratnosti. Sedanji poselitveni razvoj je v ostrem nasprotju s primarno rabo prostora na dobri tretjini slovenskega prostora in zahteva večjo strokovno in politično doslednost pri iskanju odgovora na vprašanje, kje in kolikšne naj bodo urbane zgraditve za naprej.
2. Proces praznenja obsežnih območij in obstoj območij mirovanja so prav tako izraz urbanizacijskih teženj. Take ugotovitve zahtevajo iskanje odgovorov na vprašanja, kakšen poselitveni vzorec in kakšno poselitev prostora želimo. V prihodnje bo potrebno na podeželju zagotoviti racionalnost kmetijske in gozdarske proizvodnje ter omogočiti ekonomsko še sprejemljivo, komunalno, infrastrukturno in človeku primerno opremljenost naselij.

Mreža podeželskih naselij, četudi sestavljena iz številnih malih naselij bo zaživel v prihodnje samo ob jasni, načrtovani povezavi posameznih naselij. Ne sme pa ekonomičnost proizvodnje postati edini pogoj obstoja in izključni kriterij urejanja prostora. Upoštevati bo potrebno humane, socialne, kulturne, ekološke in druge katalce razvoja.

^{+/} Vrišer Igor: Mesto in podeželje - eden od aspektov socialnega razlikovanja. Socialno geografski aspekti socialnega razlikovanja med slovenskimi pokrajinami. Geographica Slovenica 3. Ljubljana 1972.

Razvoj poselitve Slovenije do leta 2000 je v tesni odvisnosti od družbeno gospodarskih usmeritev (pogojev, možnosti). Mnogi so prepričani, da zakonitosti, ki so dane obstoječim omrežjem naselij, ni mogoče bistveno menjati v kratkem času. Tudi obstoječa naselja bodo še dolgo vplivala na razvoj nadaljnje poselitve. Za naprej lahko pričakujemo postopno spremembo selitvenih tokov, ne pa povsem novega vzorca poselitve. Značilnosti današnje poselitve so: npr. tudi območja pretiranega praznenja ene tretjine slovenskih območij (npr. območje Zg. Kolpe, Kočevsko, Šavrini, Brkini, Baška grapa ...).

Na osnovi poznavanja stanja si postavljamo vprašanje, kdo bo skrbnik nad obsežnimi območji, ki se praznijo in kako bomo razvijali območja "razložene koncentracije", ki so po našem mnenju rezultat strokovne in družbene nedorečenosti.

Nasprotja v izrabi prostora so v ravninskih in še posebno primestnih območjih najostrejša. Na teh območjih se močno izraža naša drobna posestniška miselnost, ki jo podkrepljuje nekonkurenčna in nezadovoljiva stanovanjska izgradnja večjih urbanih središč. Manjkajo nam prave urbane zgostitve na eni strani in racionalna poselitve v ruralnem prostoru.

Novejši podatki o selitvah opozarjajo na težnjo po selitvah v ruralna območja. Te pri nas v večjem številu lahko šele pričakujemo. Posledica takih gibanj bo večanje števila ruralnega neagrarnega prebivalstva. Take spremembe vnašajo na podeželje mestni način življenja. Od tega, kam bomo usmerili priseljevanje in rast, kako bomo prilagodili to rast drugim vrednotam, npr. prostoru, ki je potreben za proizvodnjo hrane, bo odvisna splošna blaginja v prihodnjih letih.

Prostor zahteva, lahko trdimo, vsaj ob danes znani kmetijski tehnologiji in še posebno v naših naravnih pogojih, določeno poselitev, ki je podobna obstoječemu tradicionalnemu vzorcu.

Ljudje v oddaljenih območjih so tam tudi potrebni. Zato iščimo odgovor, kako zavestno usmerjati razvoj vseh "bolj" in "manj" pomembnih območij in naselij.

Iz povedanega povzemamo, da bomo morali v naših planskih dokumentih jasneje začrtati razvoj tako mestnih kot primestnih in ruralnih območij.

Težišča dela v prihodnosti

Razvojna predvidevanja v ruralnem prostoru so bila prepuščena bolj ali manj razgledanim, osveščenim posameznikom, ozkim skupinam in parcialnemu reševanju pomembnih razvojnih problemov. Še vedno je čutiti prisotnost sektorsko obarvanih teženj tudi pri izgrajevanju tako pomembnih dokumentov, kot so družbeni plan in s tem povezano urejanje prostora.

V naprej bomo morali posvetiti pozornost usklajevanju namenske rabe prostora, še posebno na konfliktnih območjih.

Na osnovi kratke analize Osnutka zakona o urejanju prostora (1981. leta) zaključujemo, da že oblikujejo določena stališča za urejanje tudi ruralnega in s tem kmetijskega prostora.

+/

Mušič Vl.-Braco: Politika razvoja naselij v: Urbanizacija v SR Sloveniji, II. faza 1.zvezek, Ljubljana, UI SR Slovenije 1979

Vsiljuje se vprašanje, kako v prihodnje "pravi prostor" (območja urbaniziranih in urbanizaciji namenjenih površin)⁺ tudi strokovno opredeliti? Katera območja in naselja izven "pravega prostora" naj bi ne urejali po zakonitostih, ki jih predvideva osnutek zakona o urejanju prostora? Ali nismo prav zaradi napak, ko smo samo z urbanističnim redom (ne)urejali ves preostali prostor, zanemarili marsikak del naše kulturne krajine in dediščine?

Zavedati se moramo, da v ruralnem prostoru stalno obstaja več interesov, kot so prevladujoči kmetijski, gozdarski, stanovanjski, prometni, komunalni, naravovarstveni, rekreativni in drugi. Vse te interese je mogoče usklajevati hkrati s strpnim dogovarjanjem, stalnim spremljanjem razvoja in upoštevati hotenja vseh udeležencev na vseh ravneh načrtovanja.

Družbeni plan ne more zagotoviti izvajanja vseh konkretnih nalog. Sekotrska predvidevanja pa ne dajo odgovora na vprašanja, kaj, kje, kako, kdo lahko gradi, pa četudi v ruralnem prostoru.

Večjo pozornost bo potrebno posvetiti vsebinskim in terminološkim nejasnostim ali vsaj neenotni rabi in zato pojmovnim, pa tudi vsebinskim razlikam med nastajajočimi dokumenti. Vse prepogosto je opaziti, da tudi strokovnjaki posameznih strok nismo na tekočem z zapisanimi navodili, ki zadevajo enoten sistem družbenega planiranja in s prehitro menjavo izrazov, ki okvirjajo predmet planiranja kot je kmetijski in gozdni prostor (oz. kmetijske in gozdne površine).

S tem je povezana tudi neizdelanost strokovnih, metodoloških navodil. Obstajajo različni pristopi pri opredeljevanju in pripravi strokovnih osnov, ki so pomembne za kmetijstvo in poselitev. Nekaj več si prizadevajo za to v gozdarstvu.

Pri nadaljnjem delu bo potrebno dosledneje spoštovati ločilen zakona o kmetijskih zemljiščih (Ur.l.SRS št.1/1979), kjer je v 1. točki zapisano, da se v prostorskem delu družbenega plana občine (prej v občinskem prostorskem planu) nameni jo zemljišča za potrebe kmetijstva in gozdarstva, upoštevajoč pri tem družbene plane, naravne razmere in družbene potrebe v občini. To pa zahteva celotno presojo gospodarskega, socialnega in prostorskega vidika planiranja. To tudi zahteva med vsemi uporabniki kot tudi vsemi strokovnimi opredelitvami usklajeno namensko rabo prostora.

Vsaka stroka za svojo dejavnost, kmetijstvo, gozdarstvo, urbanizem, podrobno načrtuje izrabo ter gospodarjenje na vseh zemljiščih, ki so predhodno v skupnem dokumentu, t.j.DP, namenjene posamezni dejavnosti npr. kmetijstvu, gozdarstvu, stanovanjski gradnji, infrastrukturi. V vsem tem vidimo težišče prihodnjega raziskovalnega in aplikativnega dela.

Ob primeru iz prakse je povzet pristop za obravnavanje in razmejevanje rabe površin, namenjene za kmetijstvo, gozdarstvo in ostale (npr. urbane) potrebe. Uporabili smo ga pri pripravi strokovnih osnov za (prostorski del) občine Krško.

Izhodišče dela je slonelo na nakopičenih in nerešenih problemih pri urejanju prostora.

Prostorski del družbenega plana vključuje vse tiste (znane) usmeritve, projekcije in posege v prostor, ki jih je treba sprejeti in upoštevati kot determinante in ali kot dolgoročni cilj družbenoekonomskega razvoja v prostoru. Po svoji vse-

⁺/ dr.Marjan Tepina: Investicije iz kabinetov in predalov čimprej v javnost - Delo 15.XI.1980, Ljubljana

bini predstavlja DP dokument, ki v celoti lahko nadomesti zastareli urbanistični program.

Zato je bilo v opisanem primeru predlagano, da se z DP občine za obdobje 1981-1985 sprejme kot sestavni del - PROSTORSKI DEL DRUŽBENEGA PLANA ZA OBDOBJE 1981-1985 S KOMPONENTAMI DOLGOROČNEGA RAZVOJA. S sprejetjem tega dokumenta SOb Krško razveljavi veljavni urbanistični program občine Krško, sprejet leta 1968.

Ob tem pa seveda ne smemo prezreti potrebe nadaljnega kontinuiranega procesa planiranja, kar predstavlja izdelavo temeljnih in podrobnih prostorskih izvedbenih aktov, spremljanje, dopolnjevanje in soočanje planskih elementov z novimi spoznanji itd.

Osnutek DP je bil grajen na:

- smernicah za izdelavo PP občine Krško
- smernicah za izdelavo DP občine Krško za obdobje 1981-1985
- strokovnih gradivih
- elementih nosilcev planiranja
- samoupravnih sporazumih SIS
- obravnava, razširjenih IS SOb Krško
- usklajevalnih sestankih (med nosilci planiranja in predlagatelji strokovnih rešitev).

Za usklajeno namensko uporabo prostora in smotrno porazdelitev površin za posamezne dejavnosti je bilo treba upoštevati naravne pogoje, primerjalne prednosti prostora in potrebe skladnega in učinkovitega družbenoekonomskega razvoja posameznega območja.

Prostor je bil obravnavan celovito ob upoštevanju razvojnih potreb vseh območij občine in ob usklajevanju sektorskih interesov.

Nosilci planiranja, strokovne organizacije in službe so pripravili strokovne osnove za razvoj posameznih dejavnosti na prostoru občine.

Z analizo razvojnih možnosti v prostoru smo v strokovnih gradivih^{+/} in v fazi usklajevanja opredelili območja, ki jih je treba glede na izkazano primernost, za razvoj določene dejavnosti, tudi dolgoročno opredeliti in zaščititi.

Poseben poudarek je bil dan opredelitvi bodočih površin za poselitev, območjem intenzivnega urbanega razvoja, ki so kar praviloma v neskladju s primarno rabo prostora. Zato smo prvo stopnjo^{+/} opredelitve "primernih površin za poselitev" pripravili na osnovi izločilnih in omejitvenih kriterijev.

Med izločilne kriterije smo uvrstili:

- vodne površine,
- površine z naklonom nad 45%,
- trajno varovalne gozdove, gozdove posebnega pomena in najpomembnejše gospodarske gozdove,
- kmetijska zemljišča I. in II. kategorije,
- pridobivalna območja rudnin (rudnik Senovo),
- najožji in ožji varstveni pasovi vodnih virov,

^{+/}

Glej gradivo: Strokovne osnove za pripravo smernic in elementov PP občine Krško 2 - izhodišča prostorskega razvoja (UI SRS, avgust 1978) in Strokovna gradiva za pripravo osnutka PP občine Krško in UN mesta Krško (UI SRS maj 1980)

- ožji varstveni pas NE (r=500 m),
- koridorji daljnovidov nad 110 kV (sedanji in predvideni)
- prometni koridorji (magistralni, regionalni),
- območja varstva naravne in kulturne dediščine I.kategorije,
- lokacijski kriteriji za organizacijo industrijske cone,
- zagotovitev nemotenega dolgoročnega razvoja tudi v po planskem obdobju (rezervne površine).

Med omejitvene kriterije smo vključili

- površine z naklonom 20%-45%,
- območja podtalnice (širše območje zavarovanja podzemnih vodnih virov),
- širši varovalni pas NE (r=1500 m),
- območja varstva naravne in kulturne dediščine (II. in III.kategorija),
- območje III.stopnje onesnaženosti zraka,
- pogojno primerna zemljišča za gradnjo po geomehanskih kriterijih.

Na osnovi nakazanih kriterijev smo prišli do površin, primernih za poselitev.

Izhajajoč iz primernosti prostora za razvoj posamezne dejavnosti in ob upoštevanju številnih omejitev, smo ovrednotili variantno zasnovana območja za poselitev. Izbor teh območij je opravljen po razpravah na usklajevalnih sestankih med nosilci planiranja in predlagatelji strokovnih rešitev.

Ob tem moramo poudariti, da ni mogoče enkrat za vedno razrešiti vseh konfliktnih območij. Potrebna bo izdelava dodatnih študij in podrobne preveritve v procesu kontinuiranega planiranja.

Zakonitosti gospodarskega razvoja nas opozarjajo, da bo tudi v naprej potrebno nameniti nekmetijskim dejavnostim nove površine.

Predlagane spremembe obstoječe izrabe kmetijskih zemljišč so rezultat dolgotrajnega usklajevanja med vsemi porabniki prostora in ob upoštevanju ter tehtanju strokovnih predlogov vseh potencialnih porabnikov.

Na osnovi sklepov, zbranih z usklajevanjem elementov nosilcev planiranja, strokovnih osnov in na osnovi soočanja z zakonskimi okviri je mogoče povzeti:

- Predlog kategorizacije kmetijskih zemljišč daje trdno strokovno podlago za soočanje in usklajevanje z vsemi potencialnimi porabniki prostora.
- Usklajevalni postopek v večji meri omogoča razmejitev med različnimi rabami prostora.
- Predlagana kmetijska območja so rezultat strokovnega dela in usklajevalnega postopka.
- Nadaljnje delo, ki zadeva pomen in razvrstitev kmetijskih zemljišč znotraj kmetijstvu namenjenih območij, bo predmet sektorske analize in agrokarte. Ta je predvidena z lo. čl.Zakona o kmetijskih zemljiščih. Predlagana razvrstitev je samo faza dela pri postopnem približevanju k dokončnemu coniranju vseh kmetijskih zemljišč.

Predlagano prvo območje kmetijskih zemljišč pomeni skupen predlog. Zato je potrebno ta zemljišča nesporno šteti kot najbolj pomembna za nadaljnjo kmetijsko proizvodnjo. Zemljišča trajno namenjena kmetijski izrabi (prvo območje) vključujejo večje sklenjene najkvalitetnejše kmetijske površine po naravnih dano- nostih in že oblikovane in planirane komplekse za družbeno proizvodnjo ter območja planiranih posegov (melioracije, komasacije).

Preveritve predlogov so možne in potrebne v celotnem procesu nastajanja plana. Med druga kmetijska zemljišča so vključena tudi kvalitetnejše kmetijske površine, kjer zaradi večje razdrobljenosti še nepreverjenih možnosti arondacij, me-

lioracij itd. ni bilo možno opredeliti kot prva območja. Ta območja bo potrebno z nadaljnjim delom podrobneje razmejiti na "prva območja" in "druga kmetijska zemljišča".

Pri tem je bistveno pomembno, da tudi v "drugih kmetijskih zemljiščih" enako kot v "prvih" ni mogoča sprememba namembnosti, razen na način in po postopku, ki ga predvideva Zakon o kmetijskih zemljiščih^{+/}.

Med problemi, ki to delo spremljajo, je mogoče izpostaviti:

- . pomanjkljivo strokovnost pripravljalcev sektorskih strokovnih gradiv in s tem povezana kadrovska sestava,
- . nedorečenost in neuskklajenost sektorskih zakonodaj (kmetijske, urbanistične, ...) in predvsem pomanjkanje podzakonskih navodil,
- . razkorak med zapisanim, v praksi izvedljivim in resničnim problemom odtujenimi pristopi,
- . izpostavljanje individualnih interesov pred družbenimi, sektorskih pred skupnimi, lokalnih pred širšimi,
- . nepoznavanje zakonitosti dolgoročnega razvoja in stanj,
- . pomanjkljiva osveščenost nosilcev planiranja za probleme, ki so časovno odmaknjeni,
- . strokovna nepripravljenost tistih, ki naj bi povezovali posamezne vidike planiranja,
- . težavno dogovarjanje na medobčinski ravni in med pomembnejšimi nosilci planiranja,
- . itd.

+/

Zakon o kmetijskih zemljiščih, Ur.list SRS, št.1/79

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o kmetijskih zemljiščih (Ur.list SRS, 11/1981)